

TREBAMO LI ČITATI RUKOPISE MLADENA BARBARIĆA?

Helena Sablić Tomić, Marina Jemrić

UVODNO

Mladen Barbarić,¹ rođen 1873. u Iloku, inače je javnosti poznat kao svećenik, franjevac, vjeroučitelj, ali i kao pjesnik, vjerski pisac i povjesničar, autor brojnih religioznih i povijesnih djela. To je najbolje

---

¹ Mladen Barbarić (Ilok, 17. VI. 1873. – Zemun, 5. IX. 1936.), pjesnik, vjerski pisac i povjesničar. Osnovno obrazovanje završio je u Iloku, gimnazijsko u Osijeku, a studirao je filozofiju i bogosloviju u Baji. Franjevačkom redu pristupio je 1887., a za svećenika je zaređen 1896. godine. Kao župnik i vjeroučitelj djelovao je u Koprivnici, Cerniku, Iloku, Osijeku i Zemunu. Osnivačem je i urednikom vjerskog lista za djecu *Anđeo čuvar*. Djela: *Tugovanke* (1891.), *Rodoljupke* (1893.), *Iločke starine* (1899.), *Sabrane pjesme* (1902.), *Crtice iz prošlosti Šarengrada* (1917.), *Kod žalosne Gospe* (1918.), *S iste žice* (1918.), *Lijepim Dunavom* (1919.), *Karašica kuda teče* (1920.), *Fragmenta iz autobiografije* (1921.), *Majka Božja Judska u Osijeku* (1927.), *Crkva iločka* (1928.), *Pašino srce* (1929.), *Fragmenti iz autobiografije* (1934.), *Zadnji dan sv. Ivana Kapistrana* (1935.) i dr. Tekstove je objavljivao u publikacijama poput *Nevena*, *Smilja*, *Sriemskih novina*, *Glasnika Županije požeške*, *Hrvatskog branika*, *Seljaka*, *Subotičkih novina*, *Glasnika Biskupija bosanske i sriemske*, *Franjevačkog glasnika*, *Narodne obrane*, *Anđela čuvara*,

potvrđeno u posvećenim mu nekrolozima, u kojima se naglašeno ističu njegova najmilija zanimanja: lijepa knjiga, povijest, arheologija, pedagogija. U jednom od njih jasno se ističe i da je Barbarićevo pisanje percipirano isključivo kao religiozno, povijesno i rodoljubno: »Kraj svoje dušobrižničke službe bavio se pokojni profesor Barbarić i pisanjem religioznih i povijesnih djela. Imao je odlično pero, pa su se njegova djela vrlo rado čitala. Odlikovao se žarkim hrvatskim rodoljubljem (...)«.² U skladu sa svećeničkim dužnostima koje je savjesno obavljao, kao i s obzirom na sadržajni kontekst njegovih književnih i drugih djela, usmjerenih prema rodoljubnim, religioznim i povijesnim temama, naizgled je jasno da u Barbarićevoj životnoj priči nema prešućenih pikanterija, odnosno njemu neprimjerenih sklonosti. Međutim, upravo za njegova vođenja iločkog franjevačkog samostana Barbarić razotkriva jednu svoju nepoznatu crtu – njegovo osobno dokoličarenje ostvareno unutar tzv. ribarskog društva *Tikvare*, unutar kojeg su se sastajali ugledni Iločani različitih društvenih zanimanja. Društvo je slovalo kao ribarsko, no ono, zapravo, to uopće nije bilo. Svrha *Tikvare* bila je druženje, okupljanje na razgovor i šalu, koje je dodatno oplemenjeno *Udicom*, internim društvenim listom koji je do 1914. uređivao Mladen Barbarić. Pritom valja naglasiti da Barbarićeva rukopisna građa, koja se čuva u Muzeju grada Iloka, otkriva jednog novog, dosad svakako nepoznatog Mladena Barbarića, čime se mijenja uvriježeni pogled na osobu Mladena Barbarića, ali i uobičajena percepcija njegova književnog stvaralaštva.

Jeke od Osijeka, Jubilarnog almanaha Kluba hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku, Hrvatskog lista, Franjevačkog vjesnika itd.

² [?], »Spomenimo se u molitvama svoje pokojne braće«, *Vrhbosna*, 50/1936., br. 9, str. 224.

TIKVARA

Barbarić kao mladi svećenik nakon službe u Cerniku i Koprivnici 1903. dolazi za gvardijana u rodni Ilok, gdje mu je uz njegove uobičajene svećeničke i redovničke dužnosti primarni zadatak bio obnoviti iločku crkvu. O poteškoćama na koje je pritom nailazio govori on sam u svojoj autobiografiji naslova *Fragmenti*, unutar koje otvoreno progovara i o svojem slobodnom vremenu:

Sasvim nedužnu rasonodu u tim svojim brigama imao sam u omanjem krugu iskrenih prijatelja, koje sam okupio oko sebe i udružio u »Tikvaru«. Budući da sam to društvo osnovao ja, dobio sam ime Petar, po sv. ribaru iz Isusova društva. Bilo nas je 12. Cehmajstor je bio Mojsija, a i drugi majstori dobili su ime iz sv. pisma, koje je odgovaralo karakternoj jednoj crti dotičnika.³

Događaje u *Tikvari* Barbarić opisuje i u svojem nedatiranom rukopisu *Tikvarija*, gdje u njegovu prvom dijelu najprije iznosi vlastiti pogled na iločku sredinu:

Osebina je romantičnoga Iloka, da su ljudi u njemu vesele ćudi. Sve se svršava u pjesmi i šali (...) A šale? Šale je u njih puna torba... Nijesu to možda kopije čije dobre volje. Ne, oni su originalni. Vide li maloga svećenika, reći će: »Eno, popa mrvica«. Hoće li, da tko cijeli Ilok nasamari, pripovijeda, da je na Lovki vidio zmiju, debelu kao noga! Nadimci i ljudma i sokacima na dnevnom su redu. Još se je pok. Štrosmajer volio našaliti s biskupom Iločaninom, Voršakom, pitajući ga, kako se ono zove sokak blizu groblju. (Vranoser!) (...) I njihov cijeli život jeste jedno veselje. Ne može komšija da načne bure šiljerca, a da nije pozvao susjeda na čašicu razgovora. Ako su se kobasice već

---

³ Mladen Barbarić, *Fragmenti*, Klub hrvatskih književnika i umjetnika, Osijek, 1934., str. 35.

prodimile, one se speku na žari, pa uz tako dobri zalogaj omiče se i vino, ali i raspreda govor o svemu i svačem. (...) Dok stariji ovako kod kuće, mlađi su u polju, rade. I oranje i sijanje, i rezanje i zalamanje prati vesela pjesma. (...) Nije čudo da je pod takvim ansPICIJAMA osnovano društvo, ribarsko tobože društvo: »Tikvara«⁴

*Tikvara*⁵, zapravo, uopće nije bila društvo ribara, nego prijateljski raspoloženih pojedinaca iz svih slojeva iločkoga društva, čija je svrha najbolje objašnjena u Barbarićevoj autobiografiji: »Kada su se majstori sastali, kuhala se riba, čitala 'Udica', svakom majstoru pala zdravica, uz njegovu himnu, obično travestiju jedne poznate pjesme (...)«⁶

Barbarić u *Tikvariji* ističe da se u *Tikvari* okupilo dvanaest »majstora« koji su sebi za majstorsku odliku uzeli »obvezu« da budu pobožni, zbog čega su imena uzimali uglavnom iz Svetog pisma, imena koja su ujedno odgovarala karakternoj crti svakoga od njih – cehmajstor društva bio je Mojsije, njegov doglavlak bio je majstor Petar, koji je položio temelj društva, majstor Zakej u životu je bio poreske struke, majstor Jona poznao je ribe kao da im je bio u utrobi, a znao je i fino priređivati »fišerski paprikaš«,⁷ majstoru Adamu je stradalo rebro kao i njegovom praocu, ali s tom razlikom što ga je majstor Adam slomio vozeći se u veselom društvu po mraku sa

---

⁴ Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića], str. 1, 2, 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁵ Izraz »tikvara« inače ima dvojako značenje, prvo, označava mrtvi rukavac Dunava, i, drugo, barku za čuvanje velikih količina ribe u Dunavu, koji objašnjava Mila Rosić u svojoj knjizi *Ribarske sprave i alati u Vojvodini* (Vojvođanski muzej, Novi Sad, 1982., str. 98-101). Citirano prema: Batorović, Mato, »Vinogradarski i vinarski običaji te društveni život Iloka«, *Gazophylacium*, 12, 2007., br. 1-2, str. 117.

⁶ Mladen Barbarić, *Fragmenti*, Klub hrvatskih književnika i umjetnika, Osijek, 1934., str. 35.

⁷ Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića], str. 7. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

svojem Rađevca⁸ itd. Iza tih imena skrivali su se uglavnom Iločani iz svih slojeva društva, poput, primjerice, poljoprivrednika i veleposjednika Marka Šamšalovića, liječnikā Josipa Kindla i Artura Katza, ljekarnika Dragutina Laszla, poreznika Koste Momirovića i Vladoja Mesingera,⁹ svećenika franjevacā, poput Mladena Barbarića i Feliksa Gretschla, i drugih. Osim prvih dvanaest majstora, ceh je s vremenom »proizveo« još neke majstore, koji su teškom mukom postajali članovima društva. Naime, potencijalni su kandidati obično padali na ispitu, jer im se uvijek pronalazilo nešto u čemu nisu zadovoljili. Članovi *Tikvare* koristili su se i vlastitom internom terminologijom, unutar koje su od posebne važnosti izrazi poput »ispolca«, »udice« i »tikvarije«. Ispolac je, inače, pomagalo u obliku lopatice koja služi za izbacivanje vode iz čamca,¹⁰ a zanimljivo je da se u Muzeju grada Iloka i danas čuvaju drveni ispolci iz kojih su pili članovi *Tikvare*. Riječ je o imitacijama pravih ispolaca, čiji je oblik prilagođen za pijenje vina. Prema sačuvanoj rukopisnoj građi, ispolci su služili za »izbacivanje« svih životnih opterećenja, a njime se istodobno u žedna majstorska grla ulijevala tekućina veselja i razbibrige. *Udicom* se u *Tikvari* kao važnim sredstvom za ribarenje i alasanje iz vodā svakodnevnog života izvlačilo karakterom različite pojedince, koji su se okupljali u jednu zajedničku maticu u obliku društva, tj. »tikvariju«. Društvo nije imalo stalno mjesto okupljanja, nego su se tzv. ribari sastajali kod nekog od članova *Tikvare*. Iz Barbarićeva se memoarskog rukopisa *Tikvarija* doznaje da *Tikvara*, iločko privatno i zabavno društvo, zbog okolnosti Prvog svjetskog rata jedno vrijeme miruje: »Tikvarija, osnovana na veselju i šali, proživjela je nekoliko 'stoljeća' u miru. Da nije bilo svjetskih komplikacija, možda bi 'neumrli ribari' još i

---

⁸ Jedno od iločkih polja.

⁹ Vladoje Mesinger, u *Tikvari* majstor Zakej, djed je književnika i kritičara Bogdana Mesingera.

¹⁰ Anić, Vladimir...et. al. *Hrvatski enciklopedijski rječnik: Gra – J*, EPH; Novi Liber, Zagreb, 2004., str. 255.

danas pjevali nad plavim Dunavom iz svojih tikvara!«,¹¹ na osnovi čega se zaključuje da Barbarićev rukopis *Tikvarija* nastaje u godinama između prekida djelovanja društva, 1914., i njegova ponovnog aktiviranja, zato što društvo nakon nekoliko godina (»stoljeća«) mirovanja, prema sačuvanim *Udicama*, 1920. godine nastavlja s radom sve do kasnih dvadesetih godina 20. stoljeća, točnije do 1928. godine, u vremenu u kojem je Barbarić bio izvanjskim društvenim članom. O godini osnutka *Tikvare* s izvjesnom se sigurnošću može govoriti da je riječ o 1907. godini, i to na osnovi naznake o 5. »stoljeću« (5. godini njezina postojanja), prisutnoj na jednoj od *Udica* iz 1912. godine. Među sačuvanom građom postoji popis članova *Tikvare* s njihovim pripadajućim majstorskim imenima, na kojem stoji naznaka o građanskoj godini 1922. i 11. »tikvarskom« »stoljeću«. Budući da je prije Prvog svjetskog rata *Tikvara* djelovala od 1907. do 1914. godine, te ponovno postaje aktivna 1920., jasno je da, izuzevši period nedjelovanja društva, od 1914. do 1920. godine, 1922. godina doista predstavlja 11. godinu postojanja *Tikvare*, i to kao zbroj godina djelovanja *Tikvare* prije i nakon Prvog svjetskog rata, kako je to, uostalom, i naznačeno na popisu njezinih članova.

Prema tekstu Barbarićeve autobiografije, kada su se majstori sastali, kuhala se riba, jelo se i pilo u ugodnom društvu, a nakon što su se izredale zdravice i pjesme, nastupile su šale te se sastavljala i čitala *Udica*, koju je zajedno s ostalim »ribarima« do svojeg odlaska iz Iloka 1914. godine uređivao majstor Petar, tj. Mladen Barbarić:

*Kada su se zdravice i pjesme izredale, kada je bilo šala i na pretek (...)
kada je »tumač nepisanih zakona« vješto začepio usta i najnasrtljivijem članu društva, koji bi dobio počasni naziv »natikač gljista« i nosio ga, dok nije našao dostojnoga zamjenika – onda bi se čitala »Udica«,*

---

¹¹ Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića], str. 12. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

*pisani organi dobrovoljnih ribara, koji je uređivao uz pripomoć svih majstora: M. Petar.*¹²

Inače, *Udica* se čitala samo u *Tikvari*. Dakle, riječ je o listu koji nije bio namijenjen širem čitateljstvu, nego je služio isključivo kao sredstvo zabave intimnim prijateljima okupljenima na »tikvariji«.

UDICA

Na *Udičinim* su se stranicama pretresala sva javna i lokalna pitanja, a osobito ona s kojima su u vezi bili pojedini majstori, na čiji su se račun u danom kontekstu zbijale šale à propos njihovih mana, karakternih osobina, bračnih i obiteljskih prilika te situacija u kojima su se nalazili. U našem radu s osobitom se pozornošću bavimo onim sačuvanim *Udicama* nastalima pod Barbarićevim uredništvom, odnosno onim u njima pisanim detaljima koji se parodijskim tonom tiču upravo Mladena Barbarića.

Udica je oblikovana kao dvolist, dakle, sastojala se od četiri stranice. Na njezinoj naslovnoj stranici otisnuto je sljedeće: »Udica: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na *Udici* rade svi pravi majstori bez razlike]«. Većina priloga u *Udici* je nepotpisana, odnosno tek je gdjegdje istaknuto ime majstora kao autora nekog teksta. U njezinom uvodnom tekstu najčešće se daje osvrt na »tikvariju« majstora kod kojega se ona održavala, ili se, primjerice, progovara o očekivanjima u nadolazećem »stoljeću«, ili pak o događajima u minulom »stoljeću«, tj. o »uspješnosti« protekle »tikvarske« godine. Priloge u *Udici* većinom su činile vijesti koje su se najčešće odnosile na domaća i lokalna zbivanja, odnosno događaje obično usmjerene na pojedine majstore

---

¹² Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića], str. 9, 10. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

i situacije u kojima su se nalazili, te simulirani brzozjavi, natječaji i različiti savjeti. Tako se pod naslovom *Zaruke* u znaku dobronamjerne parodije razotkriva očito uobičajena Natanova »sklonost«: »M. Natan se zaručio u Beogradu s dražesnom gospojicom Dvolitrom.«,¹³ dok je u tekstu *Čudni upliv boja* istaknuto da je majstor Arion bio privržen jedino žutoj boji:

Naš m. Arion opet voli samo žutu boju. Tako imade žute košulje, žute stolnjake, žute salвете itd. Ali, što je najčudnije, sada si naručio i žuti bez za gaće. Tu će sada nastati oprjeka u običnim slučajevima ljudskoga života. Dok drugi ljudi oblače bijele gaće, a skidaju žute, Arion će odmah obući žute...¹⁴

Problematika tekstova u *Udici* nerijetko se doticala majstorskih ljubavnih događanja. Primjerice, o ljubavnim se pothvatima majstora Tobije čita pod naslovom *Zašto Tobija ne dolazi u tikvaru?*:

Ni to nije teško pogoditi. Išao da peca (...) Peca ti ribe male. Ali ti on naišao na jednu malo veću, i ta ga upecala udicom za srce. Sad boluje, pa ne može u tikvaru.¹⁵

Da su majstori »tikvaroši« pratili aktualna društvena zbivanja, vidljivo je, primjerice, tekstom *Dajemo 100 dukata!!!*, u kojem apeliraju na postojanost vlastite muške neovisnosti, očito uzdrmane tada aktualnim ženskim pitanjem: »Onome, tko iznađe sigurno sredstvo, kako da se muževi za

---

¹³ [?], »Zaruke«, *Udica* [III. stoljeće – 1909.?]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 4. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

¹⁴ [?], »Čudni upliv boja«, *Udica* [V. stoljeće, 18. II. 1913., Tikvarija VI.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

¹⁵ [?], »Zašto Tobija ne dolazi u tikvaru?«, *Udica* [stoljeće V., 12. XI. 1912., Tikvarija II.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 4. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

uvijek izbave iz jezera papučnoga i da na čamcu ličnoga auktoriteta izađu na obalu muške neodvisnosti. Za akcioni pothvat M. Noje¹⁶ ali i u tekstu *Zašto »Koprive«* nijesu izašle na Uskrs?: »Zato što su ih Zagrepčani pojeli na veliki četvrtak.«,¹⁷ humorno usmjerenom na račun Zagrepčana i časopisa *Koprive*.

U *Udici* je Mladen Barbarić predmetom dobronamjerne parodije najprije zbog svojeg fizičkog izgleda, nagrađenih »zasluga« i redovničke »suknje« koju je nosio, o čemu su majstori unutar naslova *Dvanajsta* ispjevali sljedeće deseterce:

(...) *Osobito Petar se veseli, / Jer od posla trbuh mu debeli; / Pa, sve zato, što je debel tako / Nij' dobio odličje nikako, / A od Toše, našeg svetlog bana, / Koj' tu bjaše ovo zadnjih dana, / Al' ipak mu na samo je reka', / Mjest' ordena dat' ću mu opeka, / Na bunaru da zakrpa luknju, / Da s' ne vidi kada skida suknju (...)*.¹⁸

U istoj *Udici* majstori pod naslovom *Dobar savjet* pišu i o pogubnosti Barbarićeve debljine:

---

¹⁶ M. Noje [Artur Katz], »Dajemo 100 dukata!!!«, *Udica* [II. stoljeće – 1908.?): glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

¹⁷ [?], »Zašto 'Koprive' nijesu izašle za Uskrs?«, *Udica* [stoljeće V., 26. III. 1913., Tikvarija VII.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 4. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

¹⁸ [?], »Dvanajsta«, *Udica*: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara. Riječ je o *Udici* na kojoj nije naznačena niti godina izlaženja, niti datum nastanka tog njezinog broja. S obzirom na istaknutu pojedinost o posjeti hrvatskog bana Teodora Pejačevića srijemskim krajevima, za pretpostaviti je da se radi o prvoj godini postojanja društva, kao i izlaženja *Udice*, jer je Pejačević hrvatskim banom upravo do 1907. godine.

*Čuvaj se sinko / Petrovog pupka / i Natanovog nosa, / jerbo će po tebi / brzo pasti rosa...!*¹⁹

U kontekstu propitivanja Barbaričeve »vanjštine«, u jednom se od fragmenata tekstva iz *Udice* ističe da se iločki gvardijan za uskrсне blagdane prejeo svetenjem i jajima, zbog čega je morao u Zagreb da mu se promijeni želudac:

*Majstor Petar, čiji je ribarski želudac samo na ribje meso privikao – prejeo se prošlih uskrsnih blagdana svjestan si svoga blagonfrobija – svetenjem i jajima, pa morao u Zagreb glasovitom: Wicker haiuseru, da mu promijeni želudac, da mu mjesto njegovog umetne slabiji i bolestniji, da ne mora više toliko da jede. (...)*²⁰

U izvanrednom se izdanju *Udice*, *Sačmarici*, o majstoru Petru doznaje da je upravo on imao isključivo pravo kupovati konje, tj. ženiti članove *Tikvare*:

*Isključivo pravo kupovati konje, odnosno ženiti pojedine članove ceha, pripadaše M. Petru. Oženio je s novim konjima M. Natana, a za M. Tobiju već je pripremio kobilu... Al ti eto jada iznenada! Sade M. Natan traži konje. A šta on hoće time. (...) »Sačmarica« može tek da naslućuje, da M. Natan želi M. Petru vratiti ljubav, pa tako ne preostaje M. Petru druge, nego da se odmah oženi, čim se Natan okonji!*²¹

O humornosti Barbaričeve kupovine konja sačuvan je i fragment *Ženidba na vidiku*:

---

¹⁹ [?], »Dobar savjet«, *Udica*: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara. Riječ je o istom broju *Udice* kao što je naznačeno u prethodnom citatu.

²⁰ [?], [?], [fragment]. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

²¹ [?], »Stalna na tom svijetu samo mijena jest...«, *Sačmarica*: izvanredno izdanje *Udice*: izlazi u šarengradskim vodama [16. V. 1912.], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

*Izgleda, da će u 'Cehu' biti skoro veselja – svatova!..... Majstor Petar kupio kobilu i to čoravu. Kad majstor Petar konje kupuje, uvijek tada mora da dodje do svatovskog posla. Samo da ovaj put ne bude čoravo!*²²

Majstor Petar bio je poznat i po odlaženju na proslave tuđih berbi, tj. kao svojevrstan »grebator«, na čiji je račun ispisan »brzobjav« sljedećeg sadržaja:

Majstor Arion šalje nam šifrirani brzobjav od Šarengradске tikvarske expositive o proslavi njegove berbe. Medju označenima gostima nalazi se naravski i ime poznatoga proslavitelja svih tuđjih²³ berba majstora Petra. Ovajput poveo je sa sobom i majstora Zaratustru, da zametne trag, da se ne bi zbilja mislilo, da on sam samo tuđe berbe proslavljuje. Čujemo da će se m. Petar Noju i Arionu revangirati na godinu u ovo doba, ako mu danguba bolje uzrodi.²⁴

Da je Mladen Barbarić u srijemskom duhu doista bio sklon prijateljskim druženjima te dobroj hrani i piću, iščitava se iz još jednog tzv. brzobjava:

Majstor Petar bivši na proslavi završetka slabe Nojeve berbe na Radjevcu, idući po noći kući izmjeravao je tu štreku za telefonsku svezu, (...) sa željom, da Noe spoji i radjevac telefonski, da bi mogao majstor Petar onako terešan²⁵ iza dobra zalogaja i još bolje kapljice njegovoj Julčiki telefonirati, da ga kući odnese.²⁶

---

²² [?], »Ženidba na vidiku« [fragment]. Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

²³ Podvučena riječ u rukopisu.

²⁴ N. [Noje = Stjepan Šamšalović ili Natan = Artur Katz], »Ilok« [fragment]. Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

²⁵ Podvučena riječ u rukopisu.

²⁶ [?], »Brzobjavi. Ilok« [fragment]. Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

Odgovor na pitanje tko je Julčika Barbariću, krije se u *Udičinom* tekstu *Vesela vijest*, unutar kojega se ponovno problematizira o ljubavnim jadima majstora Tobije: »Naš M. Tobija već je vrlo blizu onome času, kada će se pred cehom moći pohvaliti, da je stekao majstoricu. Tomu je, kako čujemo najviše doprinijelo to, što je M. Petar Julčiki kupio druga, konja Tindira, što je M. Tobiju ponukalo, da se ženi, da ga Julča ne postidi.«²⁷, iz čega je jasno da je Julčika Barbarićeva kobila.

Iz tekstova u *Udici* iščitava se i da je Barbarić zbog svojeg svećeničkog i redovničkog poziva mnogo putovao, a u kontekstu njegova staleža, u humorističnom se tonu doznaje i da ga je biskup jednom prilikom odlikovao tako da je postao fratrom, što je, dakako, bio i prije biskupova »odlikovanja«.

Žene, naravno, nisu bile poželjne gošće u *Tikvari*. Majstori su što se tiče vlastitih supruga, majstorica, bili najsigurniji u iločkom franjevačkom samostanu, dakle, na onim »tikvarijama« koje su bile organizirane kod gvardijana iločkog franjevačkog samostana, Mladena Barbarića, o čemu u svojoj pripovijetki *Doktor Glavan* piše Ante Benešić: »Najveselije su tarok partije kod gvardiana, jer tamo nemaju pristupa – gospođe.«²⁸ Što se tiče majstorica, u tekstu *Molba*, insceniranom javljanju majstorica »slavnom cehu«, zanimljivo je uvidjeti koje su to molbe majstorica upućene članovima *Tikvare*, njihovim supruzima: »(...) da se zabrani jesti luka u tikvari, (...) da tako otpane teška dužnost nama majstoricama: svaki put poslije tikvare zračiti čitavu kuću, a kadikad i patose ribati od pljuckanja (...) da se od nas majstorica sastavi počasna garda, koja bi u stanovito doba

---

²⁷ [?], »Vesela vijest«, *Udica* [stoljeće V., 12. XI. 1912., Tikvarija II.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

²⁸ Benešić, Ante, »Doktor Glavan«, u: *Antologija sriemskih pisaca* (ur. Franjo Jelašić), Izdanje društva »Sriemski Hrvat«, Zagreb, 1944., str. 113.

učila majstore koliko je sati i pružala im počasnu pratnju ravno do kuće.«,²⁹ pri čemu su, dakle, parodijskim tonom iznova promotrene uobičajene životne navike majstora »tikvaroša«.

Tikvara, društvo koje je slovalo kao ribarsko, zapravo, to uopće nije bilo. Riječ je o privatnom i zabavnom društvu unutar kojega su se početkom 20. stoljeća okupljali pojedinci iz srijemske svakodnevice, čija je svrha bila provoditi dokolicu u izvrsnom društvu intimnog prijateljskog predznaka, koja je svojim članovima služila za razonodu, veselje, razbibrigu i rasterećenje od životne monotonije, tj. kao svojevrsan ispušni ventil. Očiglednu potrebu za takvim vidom dokoličarenja, iako svećenik, redovnik, imao je i Mladen Barbarić, tadašnji gvardijan iločkog franjevačkog samostana, koji je unutar *Tikvare*, društva čijim je i osnivačem, bio njezinim izuzetno aktivnim i oduševljenim članom, što naročito ističe i u svojem memoarskom rukopisu *Tikvarija*. U njemu spominje i »tikvarske« pjesme koje izvrsno olakšavaju »(...) da netko u dušu upozna veseloga, pustaju Srijemca uz čašu žarkoga šiljerca, na obali mutnoga Dunava, čisti zrak i vedru dušu i kraj najcrnji oblaka na horizontu svijeta«.³⁰ Upravo je i Barbarić autorom »tikvarskih« pjesama, koje su također u rukopisu sačuvane u Muzeju grada Iloka. Osim njih, čuvaju se i neki drugi rukopisi Mladena Barbarića, primjerice, *Dijete Isus* (bogoslovno djelo), *Olovska Gospa* (pučki igrokaz u četiri čina), *Zdenka i Zorko* (božićna igra u tri slike u stihovima) itd., koji se svojim idejnim sklopom uklapaju u uvriježenu sliku Barbarićeva pisanoga djela, prožetog rodoljubnim, religioznim i povijesnim odrednicama. Kako je nama u ovom radu cilj dočarati jedno sasvim novo lice Mladena Barbarića, jasno je da smo analizom obuhvatili

---

²⁹ [?], »Molba«, *Udica* [stoljeće V., 12. XI. 1912., *Tikvarija* II.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – *Tikvara*.

³⁰ Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića], str. 13. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

jedino one rukopise Mladena Barbarića koji na neki način »iskaču« iz uobičajenog poimanja Barbarićeva književnog i društvenog djela.

BARBARIĆEVI KNJIŽEVNI RUKOPISI

Od sačuvanih Barbarićevih književnih rukopisa, u tom je kontekstu neizostavno još malo promotriti njegov memoarski tekst *Tikvarija*. U njemu Mladen Barbarić dočarava iločku lokalnu sredinu s početka 20. stoljeća, iznosi pojedinosti o društvenoj slici tadašnjeg Iloka, kao i vlastita sjećanja na *Tikvaru*, privatno i zabavno društvo koje osniva u svojem rodnom gradu. Barbarić u *Tikvariji* ističe da je *Tikvara* »ribarsko tobože društvo«³¹, odnosno da se dvanaest pojedinaca iz srijemske svakodnevice, zapravo, okupilo na ugodno druženje, razgovor, šalu i pjesmu:

Kada je riba bila skuhana, postavio ju je M. Jona skupa s kotlom na sto, pa si je svaki ribar sam vadio, što je htio. Kada su ribari malo založili, cehmajstor, koji je uvijek sjedio uvrh stola, kliknuo bi: Otvaram sjednicu! Na tu bi »tumač nepisanih zakona« svojim tugaljivim glasom intonirao ribarsku himnu – »Ribcam dobro je!« – Svi su majstori pjevali i brisali brkove... (...) Da ovaj homagij bude što svečaniji, otpjevao bi ceh pjesmu dotičnoga ribara. Neumorni tumač potrudio se je, da svaki majstor dobije pjesmu, koja je odgovarala njemu i kao majstoru i onome, što je bio u »civilu«. Da se ta pjesma što brže nauči i što oduševljenije otpjeva, »tumač« je izabrao poznatu koju melodiju, a i sadržaj pjesme je bila obično travestija u duhu srijemskom.³²

---

³¹ Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića], str. 5. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

³² Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića], str. 8, 9. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

Ovdje je važno naglasiti da su doista sačuvane društvene pjesmarice, koje se, dakle, sastoje od pjesama posvećenih pojedinim »tikvarošima«, koji su ujedno i njihovi autori.³³ Zanimljivo je da Barbarić na kraju svojeg memoarskog rukopisa ističe da je vrlo rado napisao nekoliko redaka o *Tikvari*, o društvu u kojem je i sam bio oduševljenim članom, kao i to da »tikvarske« pjesme imaju posebnu vrijednost – u njima čitatelj vrlo lako prepoznaje narav razdraganog Srijemca:

*Mnogi su pisci morali da potroše puno papira, dok su uspjeli prikazati koji kraj. Ovo malo tikvarskih pjesama dovoljno je, da netko u dušu upozna veseloga, pustaju Srijemca uz svjetlu čašu žarkoga šiljerca, na obali mutnoga Dunava, čisti zrak i vedru dušu i kraj najcrnijih oblaka na horizontu svijeta.*³⁴

I Barbarić je autorom »tikvarskih« pjesama. Riječ je o zbirci u rukopisu zajedničkog naslova *Pjesme dvanaestorici prvih ribara*. Iz Barbarićeva se naslova pjesničke zbirke doznaju imena prvih dvanaest »ribara« okupljenih u *Tikvari*, imena koja ujedno čine naslove pjesničkih tekstova obuhvaćenih zajedničkim naslovom: *Mojsiji, Adamu, Jeremiji, Noju, Arionu, Petru, Natanu, Zakeju, Joni, Habakuku, Tobiji, Sofroniji*. Riječ je o većinom sedmeračkim i osmeračkim ili, rjeđe, deseteračkim stihovima jednostavnog izraza, koji sa sobom nerijetko donose humorna značenja, usmjerena na svakog pojedinog majstora prisutnog u *Tikvari*. U tim anakreontskim stihovima do izražaja jasno dolazi slavlje »životnih« preokupacija majstora u *Tikvari* – radosno i veselo raspoloženje majstora popraćeno vinom, šalom i pjesmom, kao i uživanje u jednostavnosti života, odnosno karakterističnom dokoličarenju u *Tikvari*. Proslavljanje vina i njegovih posljednjih čari osobito je prisutno unutar pjesničkog teksta *Noju*, u kojem se u liku subjekta u

---

³³ Batorović, Mato, »Vinogradarski i vinarski običaji te društveni život Iloka«, *Gazophylacium*, 12, 2007., br. 1-2, str. 118.

³⁴ Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića], str. 13. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

tekstu izraženom zamjениčkim oblikom MI »oživljava« opće raspoloženje majstora »tikvaroša«:

*Pijmo, braćo, vino rujno / Našeg Noja, divni dar – / Tko mu ne zna pravu snagu, / Osjetit će njegov žar! / Pijmo, braćo! / Vino grije grudi naše / Noj' nek hrče kano som – / Kad zazveknu tikve naše, / Probudit će njegov dom! Pijmo, braćo!*³⁵

Vinsko slavljeničko raspoloženje prisutno je i unutar naslova *Habakuku*: »Med ribari svaki čas / Habakukov čut ćeš glas, / Kako ori snagom svom / Okrepljen sa šiljerom«³⁶, koje je ovdje razigrano karakterističnim srijemskim odrednicama. Osobitost ovih Barbarićevih stihova krije se i u njihovoj idejno-motivskoj okosnici usmjerenoj na biblijske motive, koji su, dakle, povezani s pojedinim majstorskim imenom, a ponekad istodobno odišu i humorno-parodijskim tonom, kao što je to slučaj s pjesmom *Adamu*:

*Gdje s', Adame, kud se šećeš, / Zar večeras pecat ne ćeš? / Je l ti i sad jošte vruće, / Što ti jedno rebro puče? - - / Dat ćemo ti dva, tri srebra, / Pa si kupi i dva rebra! / Pecaj smjelo i alasi – / U tikvari žeđu gasi!*³⁷

Među ovim Barbarićevim pjesničkim tekstovima naročito je zanimljivo promotriti, ponovnom biblijskom motiviranošću, aluziju na Barbarićevu osobnu čvrstu poziciju u *Tikvari*, a potom i parodijski efekt ostvaren na njegov vlastiti račun u pjesmi posvećenj njemu samom, *Petru*:

Čvrsto stoji ko klisura – / Ne ruši ga nikad bura. / Čvrsto stoji kano »Kefa« / Posred našeg dičnog ceha / Dok se jošte zvaše Stipom, / Kupo

---

³⁵ Mladen Barbarić, »Noju« u: *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* [rukopis Mladena Barbarića], str. 4. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

³⁶ Mladen Barbarić, »Habakuku« u: *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* [rukopis Mladena Barbarića], str. 10. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

³⁷ Mladen Barbarić, »Adamu« u: *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* [rukopis Mladena Barbarića], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

*se je i pod pipom, / A sad ima novu muku, / Jer se kupa u sanduku. /
Pročulo se u kotaru, / Da se kupa u bunaru, / E, postat će t'jela fina – /
Feš ko kakva balerina!...*³⁸

U istom »tikvarskom« i srijemskom duhu Barbarić piše i zbirku *Razne*, koja je također sačuvana među njegovim rukopisima. Riječ je o pjesničkoj zbirci koja se svojom tematikom gotovo u cijelosti odnosi na iločku *Tikvaru* i »preokupacije« majstora »tikvaroša«. U tim većinom anakreontskim pjesmama Barbarić opjevava majstore »tikvaroše« i njihove svakojake dogodovštine, oživljavajući atmosferu prožetu obilježjima srijemskoga kraja, vinom, šiljerom koji pali majstorska srca, bezbrižnošću i veselim raspoloženjem, te složnom pjesmom kojom, kad se sastanu, zagude majstori tikvaroši. U tom kontekstu osobito je zanimljiv pjesnički tekst *Svi majstori na rovašu*, u kojem je dan pogled na »tikvaroše« okupljene kod gvardijana:

*Da li, Bože, čuda velikoga, / Velikoga, čuda neviđena. / U svetome
manastiru starom / Prostrli se stolovi ribarom. Često majstor sjeda
stolu tome, / Da oduška srcu dade svome... (...) Vino grije, a bome i
pali / Kad se pije dole u mahali! / Drž se dobro, kad si u tikvari, / Tu
se neće rebro da pokvari!*³⁹

Među njima su, dakako, najzanimljiviji oni Barbarićevi stihovi u kojima je subjekt teksta upravo on sam. Tako se, primjerice, u istoj pjesmi, baš kao i u *Udici*, ističe Petrova u *Tikvari* poznata okupiranost jelom:

*Šta je s Petrom, da ga više nema? / Je li trudan gdje u hladu dr'jema?
/ Udicanje izmori ga svega... / Dok se svari, evo, evo njega.*⁴⁰

---

³⁸ Mladen Barbarić, »Petru« u: *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* [rukopis Mladena Barbarića], str. 6. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

³⁹ Mladen Barbarić, »Svi majstori na rovašu« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 1, 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁴⁰ Isto, str. 3.

Kontekst Petrove »gladi« prisutan je i u pjesmi *Bez naslova*, gdje Petar u liku subjekta teksta tuguje zbog lošeg ribarskog ulova: »Plače Petar jauče, a u sebi šapuće: / 'Maler, maler, di barken sind cu leer!' / Plače Petar jauče, a u sebi šapuće: / 'O ve, o ve, trbuh me bole!'«⁴¹, ali i u tekstu *Habakuk trgovac*, unutar kojeg je Petar pri kupnji Habakukove kobile Julčike ismijan i nasamaren zbog šerpe paprikaša: »Habakuče, majstor stari / Ide s Petrom da pazari. / Prodao mu riđu taljigaša, / Za šerpenju dobra paprikaša. (...) A sad Petar razvidio stvari, / Pa ti kano guja sikće, / Što Julčika ko da malo šepa, / Ali zato grozomorno ripće!«⁴² U zbirci *Razne* osobitu pozornost privlače i anakreontski pjesnički naslovi koji svojom idejom proslavljaju životne prilike zaslađene vinom, poput tekstova *Barki na rastanku*, *Habakuk čašici* i *Noje o sebi*. Tako se u pjesmi *Barki na rastanku* simboličnim naslovom i izraženim subjektom u tekstu, lirskim MI, u dobroj i složnoj prijateljskoj atmosferi ostvorenoj u *Tikvari* slavi sreća trenutaka ispijanja vina:

*Oj, puna sreća, puna čaša vina / Ispijmo je složno, a u zdravlje svima:
/ Kumovima, ribarima – svima!*⁴³

Barbarić u zbirci *Razne* parodira i bračnim prilikama pojedinih majstora »tikvaroša«, primjerice, u pjesmama *Noje o sebi* i *Diskretna Tobiji*. U tekstu *Noje o sebi* razigranom bračnom pozicijom subjekta u tekstu Barbarić ponovno oživljava, ovaj puta naglašeno humoran, kontekst anakreontski motivirane pjesme: »Još se nisam naderao, / Ne bi meni starac dao, / Ja i ne znam što je piće. / 'Nemoj, Stevo!' žena više... / A što kadgod usta kvasnu, / To ja samo žeđu gasnu: / Kad popijem dve, tri litre, / Ja tek

---

⁴¹ Mladen Barbarić, »Bez naslova« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 10. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁴² Mladen Barbarić, »Habakuk trgovac« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 18. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁴³ Mladen Barbarić, »Barki na rastanku« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 17. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

pjevam 'Šulaj, Mitre!'«⁴⁴, dok unutar naslova *Diskretna Tobiji* sarkastično opisuje bračnu »nemoć« majstora Tobije: »A Tobija, momak stari, / Šepavih je bračnih nogu, / Kad potegnut pravo treba, / Šapće: Ja bih, al ne mogu!«⁴⁵ Na koncu, govoreći o Barbarićevoj zbirci *Razne*, potrebno je spomenuti i naslov *Matuzalem*, u kojoj kao da se primjesom anakreontsko-srijemskih i »tikvarskih« motiva i, pomalo, ismijavanjem pozicije šegрта Matuzalema daje pravi smisao *Tikvare*:

*Divan je kićeni Srijem / Šegrt sam Matuzalem, / Pecati pravo ne znam,
/ A što znam, to ću da dam / Ruka mi zavita v'jek, / Bolna je, treba joj
lijek. / Melem je: ispolca sok / I slatki tikvarski smok.*⁴⁶

U kontekstu Barbarićevih anakreontskih pjesama, u rukopisu su sačuvane i njegove anakreontske pjesme naglašene parodije i erotike, usmjerene na grčke i rimske bogove, odnosno naslovi *Bakhu*, *Hefaistu*, *Poseidonu*, *Martu*, *Merkuru*, *Faunu*, *Amoru*, *Apolonu*. Barbarić ih potpisuje kao »Zeus«, a ispod njih stavlja i napomenu o mjestu i datumima njihova nastanka – Osijek, 29. i 30. travnja te 1. svibnja 1920. godine. Riječ je o pjesničkim tekstovima u kojima subjekt u tekstu, potpisani »Zeus«, kao vrhovni bog Panteona, parodira pozicijom svakog od »upotrijebljenih« bogova. Barbarić na taj način, u pjesničkim tekstovima bez osobite umjetničke vrijednosti, igrom riječi i rime, ismijavajući konkretna grčka i rimska božanstva, stvara svojevrsnu igru između Zeusa i drugih prisutnih mitoloških imena, odnosno demitologizaciju njihova božanskog položaja. Primjerice, u pjesmi *Bakhu* naglašeno se ističe pijanstvo boga Bakha, grčkog boga životnih radosti i plodnosti:

---

⁴⁴ Mladen Barbarić, »Noje o sebi« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 49. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁴⁵ Mladen Barbarić, »Diskretna Tobiji« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 28. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁴⁶ Mladen Barbarić, »Matuzalem« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 66. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

*Aoj, Bakho, Ti lolo pijana / Bure jašiš po nekoliko dana / Prije ćeš si dat kožu oderat / Negoli se sa bureta sterat.*⁴⁷

U istom anakreontskom duhu Barbarić ismijava i poziciju boga mora Posejdonu:

*Poseidone, žabrovino stara / Što uživaš samo posred bara (...) Neznam samo, da l' voliš i nektar / I da li ti je baždaren i pehar / Ko što voliš, Tvoje more sinje / Delfine i Tvoje morske svinje.*⁴⁸

Uz to, Barbarić, ne susprežući se u izrazu, pojedinim bogovima ispisuje i erotski nabijene stihove, primjerice, Faunu, rimskom bogu stada, šuma i pašnjaka: »Aoj Faune, Ti matori jarče / Od bogova znadeš ljubiti žarče / Po šumama goniš nimfe mlade / Dok se koja Tebi ne podade. / Kad napokon zadovoljiš strasti / I kad Ti se bradica omasti / Tada nimfu trkneš nogom / I zapretiš joj se svojim rogom.«⁴⁹ kao i Apolonu, grčkom bogu sunca, svjetla, glazbe i poezije: »Oko tebe žive samo Muze / Ljepog tjela, a još ljepše guze / Ti nastojiš, da ih sve namiriš / Slatkim sokom – po lovoru miriš. (...) A sad mili Apolone sine / Da ti mudrost nikad ne izgine / Gnjava svoje pratilice Muze / Ili spreda ili posred guze.«⁵⁰

---

⁴⁷ Mladen Barbarić, »Bakhu« [rukopis Mladena Barbarića], str. 1. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁴⁸ Mladen Barbarić, »Poseidonu« [rukopis Mladena Barbarića], str. 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁴⁹ Mladen Barbarić, »Faunu« [rukopis Mladena Barbarića], str. 6. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

⁵⁰ Mladen Barbarić, »Apolonu« [rukopis Mladena Barbarića], str. 8. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

ZAKLJUČAK

Barbarićevi književni tekstovi ostali u rukopisu, sudeći prema njihovom sadržaju, očito su pisani za njegove osobne, privatne potrebe, a kako je čitav život djelovao kao svećenik, razumljivo je da su prešućeni. Također, ovdje je važno istaknuti da je prešućen i Barbarićev osobni aktivitet u *Tikvari*, iločkom zabavnom društvu koje je osnovao upravo on, a koje je osnovano isključivo za privatne potrebe svojih članova. Svrha *Tikvare* bila je okupljanje prijatelja na razgovor, pjesmu, zabavu i šalu, koje je okupljenim »majstorima« služilo kao svojevrstan bijeg od svakodnevice, jedan specifičan oblik dokoličarenja, koji je ostvaren u tzv. srijemskim uvjetima – zdravom i dobronamjernom humoru te uz izvrsnu hranu i piće. Društvo je imalo i vlastiti pisani organ – *Udicu*, interni društveni list, koju je do svojeg odlaska iz Iloka, 1914. godine, uređivao Mladen Barbarić. *Udica* je članovima *Tikvare* služila kao sredstvo zabave i zbivanja šala na račun aktualnih općih i lokalnih društvenih zbivanja, obično humorno usmjerenim na majstore »tikvaroše«, a svojim parodijskim prilozima, naravno, nije štedjela ni poziciju Mladena Barbarića, koji je na *Udičinim* stranicama predmetom dobronamjerne parodije, primjerice, zbog svojeg fizičkog izgleda ili vlastitih životnih sklonosti. U svojim književnim tekstovima u rukopisu, memoarskom tekstu naslova *Tikvarija*, te pjesničkim zbirka *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* i *Razne*, Barbarić piše o *Tikvari* i »tikvarošima«, koje potom u anakreontsko-srijemskom duhu opjevava u svojim pjesničkim tekstovima sadržanim u dvjema navedenim zbirka. U tim pjesmama do izražaja dolazi slavlje »životnih« preokupacija majstora u *Tikvari* – radosno i veselo raspoloženje majstora popraćeno vinom, šalom i pjesmom, odnosno naglašeno parodiranje prisutnih subjekata u tekstu. Naposljetku, u anakreontskim pjesmama posvećenima grčkim i rimskim bogovima, Barbarić hrabro oživljava vinsko-erotsku prirodu parodijski prikazanih mitoloških božanstava. Ovim radom željelo se ukazati na ono Barbarićevo intimno i osobno, te kao takvo prešućeno i nepoznato o Mlad-

enu Barbariću, njegovu strastvenom dokoličarenju i, njegovu svećeničkom pozivu, gdje kad, recimo, neprimjerenom stihovanju, čime se i Barbarić, Srijemac, svojim ponašanjem i djelima u rukopisu pokazao kao čovjek od krvi i mesa, itekako sklon srijemskom duhu, ali i adekvatan kružoku srijemskih književnika poput Ante Benešića, Živka Bertića i Ise Velikanovića, koji su svojim djelima značajno doprinijeli oživljavanju srijemskoga štihua unutar konteksta hrvatske književnosti. Isto tako, govoreći o naravi književnih rukopisa Mladena Barbarića, važno je naglasiti da se zbog anakreontski izgrađenih stihova, nabijenih humorom i erotikom, te postupcima demitologizacije i parodiranja biblijskim motivima, dakle, makar samo ovim dijelom Barbarićeva književna djela, ostalim u rukopisu, književno djelo Mladena Barbarića s pravom približava kontekstu stilskog pluralizma hrvatske moderne književnosti, zbog čega je svakako potrebno čitati rukopise ovog srijemskog pisca, inače ukalupljenog u romantičarsko-realističke književne okvire. Još jedan razlog zašto trebamo čitati rukopise Mladena Barbarića, u što u kontekstu poimanja osobe Mladena Barbarića treba uključiti i rukopisnu građu vezanu za *Tikvaru*, krije se u njegovoj autobiografiji, u kojoj on ističe da bi volio da se javnosti podastru anakreontske pjesme ispejvane u *Tikvari*, kao i sočni sadržaj *Udice*, na što bi se odlučio i sam ako ga posluži zdravlje, no budući da Mladen Barbarić to zbog svoje smrti nije stigao učiniti, mi to na neki način ovim radom činimo umjesto njega.

IZVORI

- Mladen Barbarić, »Adamu« u: *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* [rukopis Mladena Barbarića], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Apolonu« [rukopis Mladena Barbarića], str. 8. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Bakhu« [rukopis Mladena Barbarića], str. 1. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Barki na rastanku« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 17. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Bez naslova« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 10. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Diskretna Tobiji« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 28. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Faunu« [rukopis Mladena Barbarića], str. 6. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, *Fragmentsi*, Klub hrvatskih književnika i umjetnika, Osijek, 1934.
- Mladen Barbarić, »Habakuk trgovac« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 18. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Habakuku« u: *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* [rukopis Mladena Barbarića], str. 10. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Noje o sebi« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 49. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Noju« u: *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* [rukopis Mladena Barbarića], str. 4. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Matuzalem« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 66. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Petru« u: *Pjesme dvanaestorici prvih ribara* [rukopis Mladena Barbarića], str. 6. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.

- Mladen Barbarić, »Poseidonu« [rukopis Mladena Barbarića], str. 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, »Svi majstori na rovašu« u: *Razne* [rukopis Mladena Barbarića], str. 1-4. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Mladen Barbarić, *Tikvarija* [rukopis Mladena Barbarića]. Muzej grada Iloka, Rukopis 42. – Mladen Barbarić st. – Radovi.
- Ante Benešić, »Doktor Glavan« u: *Antologija sriemskih pisaca*, ur. Franjo Jelašić, Izdanje društva »Sriemski Hrvat«, Zagreb, 1944., str. 106-116.
- M. Noje [Artur Katz], »Dajemo 100 dukata!!!«, *Udica* [II. stoljeće – 1908.?]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- N. [Noje = Stjepan Šamšalović ili Natan = Artur Katz], »Ilok« [fragment]. Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Brzjavni Ilok« [fragment]. Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Čudni upliv boja«, *Udica* [V. stoljeće, 18. II. 1913., Tikvarija VI.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Dobar savjet«, *Udica* [1907.?]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Dvanajsta«, *Udica* [1907.?]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Molba«, *Udica* [stoljeće V., 12. XI. 1912., Tikvarija II.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na 'Udici' rade svi pravi majstori bez razlike], str. 3. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Stalna na tom svijetu samo mijena jest...«, *Sačmarica: izvanredno izdanje Udice: izlazi u šarengradskim vodama – 16. V. 1912.*, str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

- [?], »Zaruke«, *Udica* [III. stoljeće – 1909.?]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na ‘Udici’ rade svi pravi majstori bez razlike], str. 4. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Zašto ‘Koprive’ nijesu izašle za Uskrs?«, *Udica* [stoljeće V., 26. III. 1913., Tikvarija VII.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na ‘Udici’ rade svi pravi majstori bez razlike], str. 4. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Zašto Tobija ne dolazi u tikvaru?«, *Udica* [stoljeće V., 12. XI. 1912., Tikvarija II.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na ‘Udici’ rade svi pravi majstori bez razlike], str. 4. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Vesela vijest«, *Udica* [stoljeće V., 12. XI. 1912., Tikvarija II.]: glavni organ dobrovoljnih ribara: izlazi svakiput poslije dobra ribolova [uredjuje Majstor Petar – na ‘Udici’ rade svi pravi majstori bez razlike], str. 2. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], »Ženidba na vidiku« [fragment]. Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.
- [?], [fragment]. Muzej grada Iloka, Rukopis 53. – Društveni život – Tikvara.

LITERATURA

- Vladimir Anić et. al. *Hrvatski enciklopedijski rječnik: Gra – J*, EPH; Novi Liber, Zagreb, 2004., str. 255.
- Mato Batorović, »Vinogradarski i vinarski običaji te društveni život Iloka«, *Gazophylacium*, 12/2007., br. 1-2, str. 109-125.
- Mila Rosić, *Ribarske sprave i alati u Vojvodini*, Vojvođanski muzej, Novi Sad, 1982.
- Helena Sablić Tomić / Goran Rem, *Slavonski tekst hrvatske književnosti*, Matica hrvatska, Zagreb, 2003.
- [?], »Spomenimo se u molitvama svoje pokojne braće«, *Vrhbosna*, 50/1936., br. 9, str. 224.

SHOULD WE BE READING MLADEN BARBARIĆ'S MANUSCRIPTS?

Abstract

Mladen Barbarić (1873-1936), born in Ilok, belonged to the Franciscan order and acted in accordance with his priestly duties as the abbot of Ilok's Franciscan monastery, and was highly active in Ilok's social life. Namely, at the beginning of the 20th century, Barbarić founded a private, jolly society called »Tikvara«, which gathered reputable citizens of various trades from Ilok. This society was nominally based around fishing, but this wasn't the case at all; its purpose was to allow its members to socialize. Their leisurely gatherings were further enriched with their own form of literary entertainment called *Udica* (fishhook); a magazine under the editorial purview of the abbot of Ilok's Franciscan monastery, i.e. Mladen Barbarić himself. All of this is known from Barbarić's autobiography, *Tikvariija*, which contains his memoirs as a manuscript, issues of *Udica*, and Barbarić's handwritten poetry, dedicated to the so-called fisherman of Tikvara. The focus of this work is precisely those preserved manuscripts, which reveal a new side of Mladen Barbarić, who spent his leisurely afternoons having fun in good company, as well as his anacreontic handwritten poetry, which naturally alters our established views on the literary accomplishments of author from Srijem.